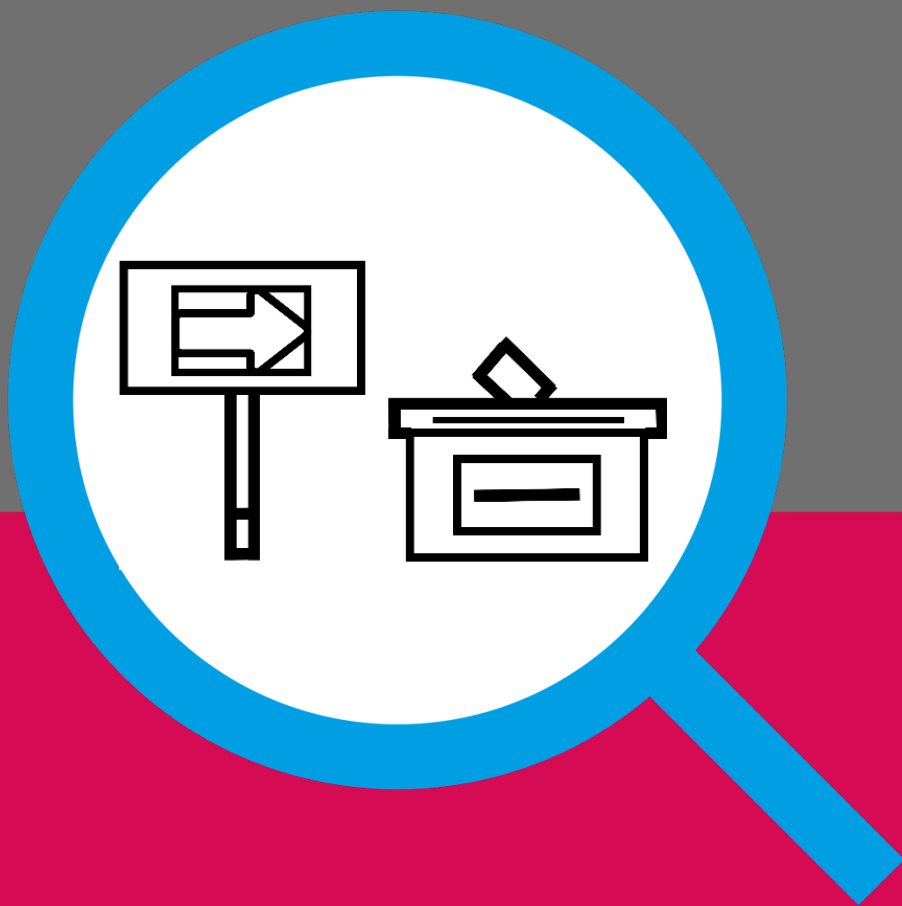

Rekenkamerbrief

Toegankelijkheid stembureaus bij de
gemeente Leiden

Rekenkamerbrief

Toegankelijkheid stembureaus bij de gemeente Leiden

De Rekenkamer heeft een vooronderzoek gedaan naar de toegankelijkheid van stembureaus in Leiden. Daarvoor heeft de Rekenkamer als steekproef 12 van de 67 stembureaus in Leiden bezocht. Daarnaast heeft de Rekenkamer heeft de processen verbaal van de vorige twee verkiezingen bestudeerd. En ten slotte heeft de Rekenkamer contact gehad met bureau verkiezingen en het beleid beoordeeld. Op grond van deze informatie is deze rekenbrief opgesteld. Omdat het een vooronderzoek is geweest, heeft er geen ambtelijk hoor en wederhoor en ook geen bestuurlijk hoor en wederhoor plaatsgevonden.

Datum: 26 januari 2026

Begeleiding door: Hans Arts

Inhoudsopgave

Rekenkamerbrief	3
Aanloop	3
Conclusie	3
Methode	4
Uitkomsten: het beleid	4
Uitkomsten: de processen verbaal	4
Uitkomsten: de steekproeven	5
Tot slot	5

Rekenkamerbrief

Retouradres: Stadhuisplein 1, 2300 PC Leiden

Gemeenteraad van Leiden
In afschrift aan:
College van B&W
De gemeentesecretaris

Stadhuis Leiden
Stadhuisplein 1
2300 PC Leiden

Telefoon: 06 - 43 48 67 20
E-Mail: rekenkamer@leiden.nl

Datum: 26 januari 2026

Kenmerk:

Onderwerp: rekenkamerbrief toegankelijkheid stembureaus in Leiden

Contactpersoon: Esther Loozen

Beste leden van de raad,

Medio vorig jaar heeft de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp u bericht over haar voornemen om in Leiden onderzoek te gaan doen naar de toegankelijkheid van stemlokalen voor kiezers met een lichamelijke beperking. Een toegankelijk stemlokaal is immers essentieel om gelijke participatie van inwoners met een lichamelijke beperking te waarborgen; ook zij moeten zonder belemmeringen hun stem kunnen uitbrengen. De verantwoordelijkheid voor het zoeken naar en het inrichten van stemlokalen ligt bij het college.

Aanloop

Eigenlijk was de Rekenkamer van plan om de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 aan te grijpen voor dit vooronderzoek. De vroegtijdige val van het kabinet en de daarmee gepaard gaande Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober 2025 boden de Rekenkamer de mogelijkheid om een vooronderzoek in te stellen. In dit vooronderzoek zou onder andere door een bezoek aan een beperkt aantal stemlokalen beoordeeld kunnen worden of een omvangrijk onderzoek zinvol is en op welke andere aspecten gelet zou moeten worden.

Conclusie

De Rekenkamer komt op grond van dit vooronderzoek tot de conclusie dat een diepgravend onderzoek bij de gemeenteraadsverkiezingen (in 2026) achterwege kan blijven. Op basis van ons vooronderzoek en eigen waarnemingen, zijn wij van mening dat de toegankelijkheid van stemlokalen in Leiden goed geregeld is. Hierna lichten we toe hoe we tot deze conclusie zijn gekomen. Eerst zullen we kort stil staan bij de door ons gehanteerde methode tijdens het vooronderzoek.

Methode

Voor het vooronderzoek hebben we een drietal zaken onderzocht. Allereerst hebben we bij de afdeling verkiezingen het beleid over toegankelijkheid opgevraagd. Ook heeft de Rekenkamer contact opgenomen met Leiden Ongehindert (voorheen Platform Gehandicapten Leiden), een organisatie die de belangen van Leidenaren met een lichamelijke beperking behartigt. Verder zijn de processen verbaal van de Tweede Kamerverkiezingen in 2023 doorgenomen op opmerkingen over toegankelijkheid; dat is ook gebeurd met de processen verbaal van de meest recente verkiezingen (2025). Tot slot hebben de leden van de Rekenkamer steekproefsgewijs een aantal stembureaus bezocht. Ze hebben als inspiratie gebruikt gemaakt van een checklist van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties¹.

Uitkomsten: het beleid

Uit het beleid van de gemeente volgt dat de afdeling verkiezingen een heel goed beeld heeft van de toegankelijkheid van de stembureaus in Leiden. In een historische binnenstad zijn lang niet alle panden immers even toegankelijk. In het beleid en de uitvoering daarvan is aandacht voor alternatieven in de onmiddellijke nabijheid zijn de minder toegankelijke plekken. Ook op de website is een duidelijk overzicht geplaatst van de voorzieningen op de verschillende stembureaus. De Rekenkamer is zeer te spreken over dit beleid en de wijze waarop deze informatie openbaar wordt gemaakt. De gemeente had zelfs één prikkalarm stembureau ingericht, waar bovendien een gebarentolk aanwezig was. Dat de gemeente op dit vlak zijn zaakjes goed voor elkaar heeft, bleek ook uit het contact met Leiden Ongehindert. Deze belangenvereniging was zeer te spreken over de wijze waarop Leiden de toegankelijkheid van stembureaus heeft geregeld.

Uitkomsten: de processen verbaal

Elk stembureau maakt na afloop een proces verbaal op. Hoewel niet verplicht, worden daarin vaak ook opmerkingen gemaakt over de toegankelijkheid en zichtbaarheid van stembureaus. Door de Rekenkamer zijn deze processen verbaal van zowel de huidige als de vorige Tweede Kamerverkiezingen nagelopen. Hierbij viel op dat het aantal opmerkingen over de toegankelijkheid beperkt was. In 2023 betrof het elf opmerkingen, die variëren van het niet tijdig neerleggen van een rolstoelhelling, de slechte verlichting in het stemlokaal, het feit dat en bord met de pijl naar het stembureau is meegenomen, tot het feit dat een lift in het stembureau alleen met een sleutel kon worden bediend. Deze keer (2025) slechts zeven, variërend van de slechte kwaliteit van de stoep voor het stemlokaal tot een te hoge drempel voor de rollator. Hoewel aan deze cijfers geen conclusie kan worden verbonden, ondersteunen ze wel het bredere beeld dat volgt uit dit vooronderzoek.

¹ [Checklist Toegankelijkheid Stembureaus, Gemeente medewerkers](#) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van september 2020

Uitkomsten: de steekproeven

Het voor de leden van de Rekenkamer leukste onderdeel van het vooronderzoek waren de steekproeven bij de stembureaus. De leden van de Rekenkamer willen de leden van de stembureaus die zijn bezocht, twaalf van de in totaal 67 stembureaus verdeeld over de hele gemeente, danken voor de hartelijke ontvangst. Het is de Rekenkamer opgevallen met hoeveel inzet en passie deze vrijwilligers hun werk doen. Ze hebben bovendien een goed oog voor de beperkingen van kiezers en zijn van harte bereid om eventuele problemen met de toegankelijkheid te ondervangen. Hoewel er natuurlijk ook op dit vlak kleine verbeterpunten waren, zo ontbrak een enkele keer een invaliden-parkeerplaats in de onmiddellijke nabijheid van het stemlokaal, was in een uitgaansgelegenheid in de binnenstad de verlichting niet optimaal en was de draaicirkel voor rolstoelen in één geval wel heel klein, ziet de Rekenkamer, mede gelet op het voorgaande geen aanleiding voor verder onderzoek. De Rekenkamer wil hierbij niet onvermeld laten dat dankzij de inzet van vrijwilligers (de leden van de stembureaus) kleine ongemakken op het gebied van toegankelijkheid ook op praktische en hoffelijke wijze worden opgelost.

Tot slot

De Rekenkamer geeft geen presentatie over een vooronderzoek. De Rekenkamer adviseert daarom om over dit onderzoek geen raadsvoorstel te maken.

Als u over deze brief vragen of opmerkingen heeft, dan horen we dat graag. U kunt hierover contact opnemen met de secretaris van de Rekenkamer, Esther Loozen. Zij is bereikbaar via telefoonnummer 06 - 43 48 67 20 en rekenkamer@leiden.nl.

We bedanken graag iedereen, waaronder de leden van de stembureaus, die heeft meegewerkt aan dit vooronderzoek zelf en alle processen daaromheen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Rekenkamer Leiden & Leiderdorp,

Hans van Egdom, voorzitter